

ПОКАНА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДАННИ

Целта на настоящия документ е да запознае обществеността и заинтересованите страни с бъдещата законодателна работа на Комисията, за да могат те да предоставят обратна информация относно разбирането на Комисията във връзка с проблема и възможните решения, както и да й предоставят имаща отношение информация, с която евентуално разполагат, включително относно евентуалното въздействие на различните варианти.

 Този документ следва да бъде **приключен в началните етапи на процеса на оценка на въздействието**, така че становищата на заинтересованите страни да могат да бъдат използвани оптимално.

НАИМЕНОВАНИЕ ИНИЦИАТИВАТА	НА	Продукти от критично значение — диверсифициране на веригите на доставки (DiversifyEU)
ВОДЕЩА ГД (ОТГОВОРЕН ОТДЕЛ)		Генерална дирекция „Търговия и икономическа сигурност“ — Отдел „Стратегия“ (A2) / „Икономическа сигурност“ (F1)
ВЕРОЯТЕН ВИД ИНИЦИАТИВАТА	НА	Предстои да бъде определен
ОРИЕНТИРОВЪЧЕН ГРАФИК		Четвърто тримесечие на 2026 г.
ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ		- [това поле е предназначено за връзка към съответен уебсайт]

Настоящият документ служи само за информация. Той не предопределя окончателното решение на Комисията относно това дали тази инициатива ще бъде продължена или относно окончателното ѝ съдържание. Всички описани елементи на инициативата, включително графикът ѝ, подлежат на промяна.

А. Политически контекст, определяне на проблема и проверка за спазване на принципа на субсидиарност**Политически контекст**

Укрепването на устойчивостта на веригата на доставки и намаляването на зависимостта по отношение на продукти от критично значение са една от шестте високорискови приоритетни области, определени в съвместното [съобщение относно укрепването на икономическата сигурност на ЕС](#) от декември 2025 г. В съобщението се подчертава уязвимостта на ЕС по отношение на рисковете за веригите на доставки, свързани с някои суровини, преработени материали и авангардни материали от критично значение, компоненти за чисти технологии и технологии от критично значение.

След политическото одобрение от лидерите на ЕС на заседанието на Съвета на 18 и 19 юни 2026 г. за постигане на напредък по мерките за диверсификация на вноса ясно се признава необходимостта от ускоряване на усилията за намаляване на критичните зависимости и укрепване на устойчивостта на веригата на доставки. Това включва пълноценно използване на съществуващите инструменти на единния пазар, установяване на всички оставащи пропуски и въвеждане на нови мерки, когато е необходимо.

За тази цел Комисията възнамерява да представи **пакет за диверсификация**, за да въведе политики и да подкрепи по-бързата диверсификация на веригите на доставки, както и да намали зависимостите в секторите от критично значение по цялата верига за създаване на стойност. Тази инициатива може да включва по-ефикасно използване на съществуващите или предложените мерки, създаване на нов инструмент за диверсификация на търговията, адаптиране на съществуващите инструменти на единния пазар и въвеждане на други мерки за разработване на нови инструменти.

Проблем, който инициативата цели да преодолее

Проблемът, който трябва да бъде решен, се отнася до концентрираните критични зависимости от доминиращи държави доставчици на продукти и суровини за сектори от стратегическо значение за единния пазар и икономическата сигурност на ЕС. Някои държави извън ЕС все по-често използват тези икономически зависимости като способ за оказване на влияние с преки последици върху сигурността и конкурентоспособността на ЕС.

Тези зависимости създават уязвимост по отношение на прекъсването на доставките, геополитическия натиск и нестабилността на пазара, функционирането на промишлените сектори от критично значение

и икономиката на ЕС като цяло. Отслабването на промишления капацитет на ЕС във веригите на доставки, които са от решаващо значение за избраната, киберсигурността, енергетиката, свързаността или критичната инфраструктура, също представлява риск за икономическата сигурност. Необходимо е да се обмисли как упоритото занижаване на цените, субсидираният свръхкапацитет или заобикалянето на съществуващите правила могат да засегнат целите на ЕС за диверсификация. Положените досега усилия за намаляване на риска увеличиха наличните възможности за диверсификация, включително сключването на споразумения за свободна търговия с цел насърчаване на вноса от по-разнообразен набор от доставчици, както и приемането на мерки на единния пазар. Диверсификацията обаче не протича достатъчно бързо в секторите от критично значение. Една от причините е, че липсват подходящи ценови сигнали за предприятията, а друг фактор е липсата на стимули за дружествата, влияещи върху техните инвестиционни решения за снабдяване, преработка или рециклиране на продукти и суровини от стратегическо значение. Освен това държавите извън ЕС с господстващо положение и техните дружества реагираха на действащите мерки на ЕС за намаляване на риска със стратегии като пренасочване на търговията, извършване на дейност чрез дъщерни дружества извън ЕС, реструктуриране на собствеността, заобикаляне на правилата на ЕС чрез умишлено неоказване на съдействие, извършване на превантивни инвестиции или прекласифициране на тарифите с цел отслабване или заобикаляне на съществуващите ограничения. Поради това съществува ясна необходимост от намаляване на риска и по-нататъшно диверсифициране. ЕС трябва да излезе извън рамките на обикновеното създаване на условия за диверсификация и да започне активно да я стимулира. Това изисква мерки, които намаляват съществуващите критични зависимости, предотвратяват появата на нови такива и гарантират, че това се извършва по-бързо и в рамките на по-всеобхватна и съгласувана регулаторна рамка.
Основание за действия на равнището на ЕС (правно основание и проверка за спазване на принципа на субсидиарност)
Търговията е от изключителната компетентност на ЕС съгласно член 207 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Само действия на равнището на ЕС могат ефективно да предложат решения на свързаните с търговията предизвикателства, имащи отношение към критичните зависимости от вноса. Правното основание за мерките, насочени към гарантиране на правилното функциониране на единния пазар, е член 114 от ДФЕС. Смесицата от разнородни национални подходи не само би била извън правната компетентност на държавите членки в тази област, но и би създавала риск от фрагментиране на единния пазар. Една съгласувана рамка на равнището на ЕС гарантира, че усилията за диверсификация са последователни, взаимно подсилващи се и пропорционални на мащаба на съответните зависимости. Инициативата за диверсификация и всички съответни нови правни инструменти са резултат от съвместното съобщение относно укрепването на икономическата сигурност на ЕС.
Правно основание
Пакетът за диверсификация обединява мерки по две отделни правни основания, отразяващи смесения търговски и промишлен характер на инициативата: i) инструментът за диверсификация на търговията ще се основава на член 207 от ДФЕС, включително възможността за задействане на мита въз основа на член 31 от ДФЕС, като мярка на търговската политика от изключителната компетентност на ЕС; ii) съществуващите мерки, свързани с единния пазар, основани на член 114 от ДФЕС, ще бъдат преразгледани и адаптирани, за да се допълни инструментът за диверсификация, основан на търговията.
Практическа необходимост от действия на равнището на ЕС
Мерките за търговската политика попадат в област на политиката, в която ЕС има изключителни правомощия (съгласно членове 31 и 207 от ДФЕС). В тази област принципът на субсидиарност не се прилага. Принципът на субсидиарност ще се прилага за онези части от инициативата, които са свързани с единния пазар (член 114 от ДФЕС). Тази част от инициативата ще укрепи устойчивостта на веригите на доставки на ЕС и по този начин — на неговата икономика, както и ще ускори диверсификацията на стратегически значимите вериги за създаване на стойност в държавите членки. Тя може да включва мерки, свързани както с предлагането, така и с търсенето, като например подкрепа за разработването на алтернативни източници на доставки както в рамките на ЕС, така и извън него. Поради това на практика са необходими действия на равнището на ЕС за определяне на хармонизирани правила,

които могат да гарантират ефективно смекчаване на последиците, защита на лоялната конкуренция и предотвратяване на разпокъсаността на единния пазар и заобикалянето на съществуващите правила.

Б. Цели и варианти на политиката

Пакетът за диверсификация ще създаде правната рамка и ще предостави стимули на предприятията да намалят риска за своите вериги на доставки. Това ще бъде постигнато чрез търговски мерки, евентуална подкрепа за разширяване на капацитета за предлагане (в ЕС, както и в надеждни държави извън ЕС) и чрез обединяване на търсенето. Това ще защити ЕС от последиците за веригите на доставки, причинени от геополитически трусове, и ще предотврати сериозните вреди за икономиката и обществото на ЕС, като намали уязвимостта му от недобросъвестно използване на зависимостите от продукти и суровини от критично значение и същевременно надлежно балансира тези цели с пазарните реалности и всички краткосрочни разходи. Пакетът има за цел също така да се засилят търсенето и алтернативните/надеждни доставки, както и да се укрепи допълнително единният пазар.

ЕС разполага с различни правни и политически инструменти, определени и изложени в съвместното съобщение „Укрепване на икономическата сигурност на ЕС“. Те са ограничени предимно до конкретни сектори (например Законодателния акт за суровините от критично значение, Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии, предложението Акт за ускоряване на промишлеността или предложените регулаторни инициативи в рамките на пакета за технологичен суверенитет, като например Акта за развитието на изчислителни облаци и ИИ и Акта за интегралните схеми 2.0). Въпреки това в инструментариума на ЕС продължават да съществуват няколко пропуски, а именно:

- 1) липса на подходяща регулаторна основа за използване на търговски мерки за насърчаване на предприятията да търсят алтернативни източници на доставки от критично значение;
- 2) липса на цялостен анализ на това дали съществуващите инструменти за събиране на данни са достатъчни за наблюдение на рисковете по критичните вериги на доставки в ЕС;
- 3) недостатъчни стимули за поемане или разпределяне на разходите за намаляване на риска;
- 4) неподходящи мерки за защита и смекчаване на рисковете за икономическата сигурност, произтичащи от пропуски в съществуващите условия за достъп до пазара, задълженията за спазване на изискванията или правилата за публично подпомагане.

Въз основа на наличните данни, включително от настоящата покана за предоставяне на данни, Комисията ще проучи възможностите за изготвяне на всеобхватни мерки за отстраняване на тези пропуски.

Мерките по настоящата инициатива ще гарантират, че няма дублиране или припокриване със съществуващите инструменти (или с тези, които са в процес на договаряне), по-специално специфичните за сектора мерки за диверсификация в секторното законодателство.

В. Вероятни въздействия

В краткосрочен план се очаква настоящата инициатива да доведе до разходи за приспособяване за предприятията, зависими от доставки от критично значение. Тези разходи обаче следва да бъдат претеглени спрямо значително по-високите икономически рискове и рискове за сигурността от продължаващото излагане на критични зависимости, включително прекъсване на доставките, геополитически натиск и нестабилност на пазара.

Мерките за подкрепа ще осигурят осезаеми стимули за предприятията от ЕС и ще укрепят вътрешния пазар. Те ще улеснят инвестициите в производствен капацитет на ЕС и снабдяването от алтернативни доставчици извън ЕС. Докато предприятията диверсифицират своите доставки, за да не зависят от един-единствен доставчик извън ЕС, този пазарен механизъм би могъл да създаде търсене както за алтернативни източници на внос, така и за европейско производство в определени области.

В средносрочен и дългосрочен план се очаква настоящата инициатива да укрепи устойчивостта на веригите на доставки в ЕС и неговата икономическа сигурност, като същевременно генерира положителни ефекти за икономическата дейност и създаването на работни места.

Доколкото настоящата инициатива води до увеличаване на вноса от държави извън ЕС без господстващо положение не се очаква въздействие върху околната среда в ЕС. Ако обаче тя доведе до увеличаване на вътрешните доставки, въздействието върху околната среда на всяко произтичащо от това разширяване на производствения капацитет в ЕС ще зависи от това до каква степен се използват устойчиви производствени процеси, като например процеси, които разчитат на възобновяеми енергийни източници и благоприятни за климата материали.

Не се очаква инициативата да окаже въздействие върху основните права или равенството. Инициативата е от значение за следните цели на ООН за устойчиво развитие: i) ЦУР 8 — „Насърчаване на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълна заетост и достойни условия на труд“; ii) ЦУР 9 — „Изграждане на устойчива инфраструктура, насърчаване на устойчива индустриализация и стимулиране на иновациите“, тъй като това ще укрепи устойчивостта на икономиката на ЕС; както и iii) ЦУР 17 — „Укрепване на глобалните партньорства в подкрепа на устойчивото развитие“ чрез сътрудничество с единомислещи партньори и разработване на алтернативни вериги на доставки.

Г. Инструменти за по-добро регулиране

Оценка на въздействието

В заключенията на Европейския съвет от 18—19 юни 2026 г. се изразяват ясни очаквания за действия от страна на Комисията преди края на годината за ускоряване на диверсификацията. Настоящата трудна геополитическа среда показва, че прекомерните зависимости са критични уязвимости. Като се имат предвид тази действителност и необходимостта както от мобилизиране на съществуващите политики, така и от спешно запълване на регулаторните пропуски, не може да се извърши оценка на въздействието.

Въпреки това, в съответствие с насоките и инструментариума на Европейската комисия за [по-добро регулиране](#), когато не е възможна цялостна оценка на въздействието предвид неотложността и е предоставена дерогация, се изготвя аналитичен документ под формата на работен документ на службите на Комисията. В настоящия документ ще бъдат представени данните, на които се основава предложението, и оценките на въздействието.

Консултацияна стратегия

Целта на консултацията е да се съберат мнения от заинтересовани страни от единния пазар на ЕС и от държави партньори относно:

- приоритизирането на действията, необходими за ускоряване на диверсификацията на доставките в секторите от критично значение;
- правната рамка и стимулите, необходими за подпомагане на предприятията при укрепването на тяхната устойчивост, особено когато са изправени пред критични зависимости;
- всяка допълнителна мярка за диверсификация, която ЕС следва да обмисли в рамките на настоящата инициатива;
- кои елементи от съществуващата регулаторна рамка могат да бъдат подобрени и изменени като част от инициативата;
- дали определени вериги или сектори на доставки следва да бъдат приоритизирани пред други въз основа на тяхната критичност или висока степен на зависимост и ако това е така, кои;
- степента, до която подходът следва да разглежда както съществуващите, така и потенциалните зависимости, когато те могат да бъдат установени;
- вида на мерките за подкрепа (финансови или нефинансови), които биха могли да съпътстват пакета, за да се намалят възможните разходи, свързани с по-строги мерки за диверсификация;
- предизвикателствата, пред които са изправени частните предприятия понастоящем в усилията си за диверсификация;
- равнището на сътрудничество между Комисията, националните органи и частните предприятия при прилагането на мерки за диверсификация, включително по отношение на подобряването на обмена на информация относно веригите на доставки в ЕС.

За тази цел и успоредно с настоящата покана за предоставяне на данни Комисията ще проведе първоначални проучвателни срещи с промишлеността (основните заинтересовани страни, които са засегнати) и с държавите членки.

Настоящата покана за предоставяне на данни ще бъде отворена в продължение на четири седмици и ще бъде достъпна чрез централната [страница на Комисията за обществени консултации](#). Настоящата покана за предоставяне на данни е достъпна на всички 24 официални езика на ЕС и отговорите могат да бъдат изпращани на всеки от тези езици.

В съответствие с насоките на Европейската комисия за по-добро законотворчество, сред чиито цели е разработването на инициативи въз основа на най-добрите налични знания, Комисията също така приканва учени, академични организации и научни асоциации с експертен опит в областта на устойчивостта на веригите на доставки, да представят относими научни изследвания, анализи и

данни, които са издадени или са в процес на предпечатна подготовка. Комисията е особено заинтересована от коментари, в които се прави обзор на текущите знания в съответните области.